

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Визначено місце та роль аналізу фінансових результатів у системі управління підприємством. Запропоновано шляхи вдосконалення аналізу за допомогою використання економіко-математичного моделювання для підвищення ефективності та результативності управління фінансовими результатами діяльності підприємства на прикладі ДП "Завод "Електроважмаш".

Аннотация. Определены место и роль анализа финансовых результатов в системе управления предприятием. Предложены пути совершенствования анализа с помощью использования экономико-математического моделирования для повышения эффективности и результативности управления финансовыми результатами деятельности предприятия на примере ГП "Завод "Электротяжмаш".

Annotation. The place and role of the financial result in the system of enterprise management were identified. The ways of improving the analysis through the usage of economic and mathematical modeling to increase the efficiency and performance of an enterprise were suggested by the example of the SE "Elektrotiazhmash" plant".

Ключові слова: фінансовий результат, чистий прибуток, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, факторний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз.

З величини фінансових результатів можна судити про всі аспекти діяльності господарюючого суб'єкта, оскільки у прибутку акумулюються результати виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг), її якість і асортимент, ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, ділового партнерства і виробничо-фінансового менеджменту. У зв'язку з цим ефективно управління прибутком підприємства можливе лише на основі аналізу факторів, що на нього впливають та правильного порядку його формування.

Дослідженню розвитку методики аналізу фінансових результатів присвячено багато праць як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників: Горбатюк М. І., Івахненко В. М., Мец В. О., Базилінської О. Я., Білої О. Г., Мниха Є. В., Савицької Г. В. та ін.

Мета дослідження – удосконалення аналізу фінансових результатів ДП "Завод "Електроважмаш".

Аналітичною базою для оцінки фінансових результатів виступає прийнята модель їх формування та розподілу. Структура формування загального прибутку підприємству обумовлена розміром отриманих доходів і витрат, склад і порядок визнання яких у вітчизняній практиці регламентується Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996-XIV [1] та Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" [2], 15 "Дохід" [3] та 16 "Витрати" [4].

Прибуток (збиток) – це підсумковий показник, результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. У загальному вигляді фінансовий результат – це приріст або зменшення вартості власного капіталу підприємства, який виник у процесі його господарської діяльності за звітний період.

Як правило, у якості першого етапу аналізу фінансових результатів підприємства віддається перевага оцінюванню динаміки його складу і структури, тобто вертикальному та горизонтальному аналізам на підставі даних фінансової звітності.

Горизонтальний аналіз фінансових результатів – це дослідження змін кожного показника у часі з розрахунками абсолютних і відносних відхилень (темлів).

Вертикальний аналіз полягає у визначенні у відсотках структури прибутку від звичайної діяльності, операційних витрат тощо. За допомогою вертикального аналізу можна порівнювати відносні показники підприємств, що відрізняються за абсолютними показниками господарської діяльності.

Горизонтальний та вертикальний аналізи доповнюють один одного. На практиці одночасно використовуються прийоми вертикального та горизонтального аналізів [5].

Факторний аналіз фінансових результатів дозволяє поглибити результати, отримані у межах загального аналізу. Він служить для визначення причинно-наслідкових зв'язків між ознаками, що їх вивчають, і виявлення тих, які впливають на зміну факторів. При цьому, зазвичай, виходять із того, що дослідження більшого комплексу факторів забезпечує точніші результати аналізу. Проте необхідно брати до уваги, що розгляд певного комплексу факторів як механічної суми, без урахування їхнього взаємозв'язку, без виділення головних, визначальних факторів, може призвести тільки до помилкових висновків. В економічному аналізі взаємопов'язане дослідження впливу факторів на величину результативного показника досягається за допомогою їх систематизації, що є одним із головних методологічних питань цієї науки.

Одними із важливих завдань аналізу є встановлення та оцінка взаємозв'язків між окремими ознаками для певної сукупності об'єктів. Для цього використовується кореляційно-регресійний аналіз.

Регресійний аналіз (від англ. *regression analysis*) – це метод визначення відокремленого і спільного впливу факторів на результативну ознаку та кількісної оцінки цього впливу шляхом використання відповідних критеріїв.

змінної у варіацію досліджуваної (прогнозованої) залежної змінної величини.

Кореляційний аналіз (кореляційний метод) – метод дослідження взаємозалежності ознак у генеральній сукупності, які є випадковими величинами з нормальним характером розподілу.

Здійснення кореляційно-регресійного аналізу передбачає такі послідовні етапи:

1) встановлення причинно-наслідкових зв'язків між досліджуваними ознаками (виявлення факторів та вибір серед них тих, які найбільше впливають на результативний показник);

2) формування кореляційно-регресійної моделі (інформаційне забезпечення аналізу, вибір типу і форми зв'язку, складання моделі);

3) визначення кореляційних характеристик (показників зв'язку);

4) статистична оцінка параметрів зв'язку (економічна інтерпретація, оцінка значущості коефіцієнтів кореляції (наскільки відібрані фактори пояснюють варіацію результативного показника) та використання їх для вирішення практичних завдань, наприклад: прийняття рішень, прогнозування, планування, нормування тощо.

Основне завдання кореляційного і регресійного методів полягає в аналізі статистичних даних для виявлення математичної залежності між досліджуваними ознаками і встановлення за допомогою коефіцієнта кореляції порівняльної оцінки щільності взаємозв'язку.

Кореляційний і регресійний методи аналізу вирішують два основні завдання:

1) визначають за допомогою рівнянь регресії аналітичну форму зв'язку між варіацією ознак X і Y;

2) встановлюють ступінь щільності зв'язку між ознаками [6].

Автор пропонує множинну регресійну модель, яка дає можливість оцінити вплив придатності основних засобів (X1), питомої ваги дебіторської заборгованості у складі оборотних активів (X2), маневреності власних засобів (X3), фінансового ризику (X4) на величину чистого прибутку підприємства. Розрахунки цих показників проводились на основі фінансової звітності, а саме форми № 1 "Баланс" і форми фінансової звітності № 2 "Звіт про фінансові результати" ДП "Завод "Електроважмаш".

При побудові залежності Y від незалежних змінних X1, X2, X3, X4 шляхом покрокового вилучення незначущих ознак X1 та X3 було отримано таке рівняння регресії:

$$Y = 12630,9 - 2282,6 \times X2 - 4379,39 \times X4.$$

Це свідчить про те, що величина чистого прибутку (Y), питома вага дебіторської заборгованості у складі оборотних активів (X2), коефіцієнт фінансового ризику (X4) знаходяться в оберненій залежності, про що свідчить знак "-". Збільшення дебіторської заборгованості означає, що частина доходів, які вплинули на прибуток, не пов'язана з надходженням грошей, тому таке збільшення слід відняти від прибутку. Значне погіршення фінансового стану, викликане збільшенням фінансового ризику, впливає на показники діяльності підприємства, оскільки підприємство несе певні втрати, які відшкодовуються за рахунок прибутку. Коефіцієнти 2282,6 та 4379,39 у рівнянні означають, що при збільшенні X2 та X4 на одиницю очікуване значення Y зменшиться на 2282,6 та 4379,39 відповідно. Найбільший вплив із цих двох факторів здійснює показник фінансового ризику, його частка складає 65,74 %, а в той же час вплив частки дебіторської заборгованості в оборотних активах – 34,26 %.

Методику проведення аналізу фінансових результатів можна визначити як сукупність специфічних аналітичних процедур, об'єднаних у відповідну логічну послідовність. Організації із високим рівнем аналітичної роботи у сфері управління прибутком на перспективу є здатними до своєчасного розпізнавання кризових ситуацій, що виникають у процесі господарювання, оперативного реагування на динамічні ринкові зміни, з більшою вірогідністю можуть зменшити ступінь ризику та досягти поставлених стратегічних цілей.

На ДП "Завод "Електроважмаш" збільшення прибутку можливе за рахунок: нарощення обсягів виробництва і реалізації товарів; здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників; зменшення витрат на виробництво продукції; кваліфікованого здійснення цінової політики; грамотної побудови ділових відносин із постачальниками, посередниками, покупцями; покращення системи маркетингу на підприємстві; удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності, і зняття низькорентабельної з виробництва; постійного проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Подальші дослідження будуть стосуватися ґрунтовного розгляду кожної складової окремо (щодо питання більш ефективного управління формуванням тих чи інших доходів та витрат) з метою виявлення джерел можливого збільшення чистого прибутку підприємства та підвищення його якості.

Наук. керізн. Мозгова Л. О.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" : Наказ Міністерства фінансів України від 21.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями від 31.05.2011 р. № 664) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 5. Бочаров В. В. Комплексний фінансовий аналіз / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2005. – 432 с. 6. Петряєва З. Ф. Аналіз фінансової звітності підприємства : навч. посібн. / З. Ф. Петряєва, О. О. Петряєв. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 248 с.